

PROGRES
TRANSILVAN

ASOCIAȚIA GRUPUL DE ACȚIUNE LOCALĂ PROGRES TRANSILVAN

Adresa: Teaca nr.598, județul Bistrița-Năsăud Telefon: 0742058954, E-mail: progrestransilvanbistrita@gmail.com,

CIF: 36797812, Cont IBAN: RO25 BTRL RONC RT03 6286 6701, Banca Transilvania, www.progrestransilvan.ro

RAPORT DE EVALUARE A STRATEGIEI DE DEZVOLTARE LOCALĂ

GAL PROGRES TRANSILVAN

Perioada de programare: 2014-2020 (2025)

Cuprins

1. Rezumat.....	1
2. Introducere - Scopul raportului de evaluare.....	2
3. Informații generale privind SDL.....	3
3.1 Informații despre GAL și activitatea GAL-ului.....	3
3.2. Scurtă descriere a SDL, a obiectivelor SDL, a activității GAL, a măsurilor și bugetului, inclusiv modificările de SDL și evoluția alocării financiare ca urmare a realocărilor financiare, bonusărilor etc.....	4
3.2.1. Evoluția și logica modificărilor SDL.....	6
3.2.2. Apeluri de selecție și proiecte finanțate.....	9
4. Cadru de evaluare și metodologia.....	11
4.1. Cadru de evaluare.....	11
Politici europene.....	11
Politici și documente naționale.....	12
Tendințe socio-economice.....	12
4.2. Metodologia de evaluare.....	13
Principii de bază.....	13
Metode aplicate.....	13
Etapale procesului de evaluare.....	14
4.3. Temele de evaluare.....	14
5. Analiza de ansamblu a eficacității SDL.....	18
5.1. Eficacitatea financiară a măsurilor la nivel de SDL.....	18
5.2 Eficacitatea SDL, la nivel de domeniu de intervenție.....	19
6. Răspuns la întrebările de evaluare.....	20
Tema de evaluare 1.....	20
Tema de evaluare 2.....	25
Tema de evaluare 3.....	28
7. Factorii de succes și eșec în implementarea SDL.....	32
8. Concluzii și recomandări.....	34

1. Rezumat

Prezentul raport oferă o imagine de ansamblu asupra modului în care a fost pusă în practică Strategia de Dezvoltare Locală a GAL Progres Transilvan pentru perioada 2014–2020, cu prelungirile aferente, ceea ce înseamnă că analiza acoperă intervalul 2017–2025. Evaluarea propriu-zisă a fost realizată în perioada iulie–septembrie 2025. Scopul raportului este de a arăta cât de relevantă a fost strategia pentru nevoile comunității, cât de bine s-a aliniat la obiectivele stabilite inițial și în ce măsură s-a dovedit adaptabilă și eficientă în sprijinirea dezvoltării teritoriului.

Rezultatele principale evidențiază două direcții majore de progres: pe de o parte, consolidarea sectorului agricol privat și a formelor asociative din teritoriu, iar pe de altă parte, îmbunătățirea infrastructurii comunale prin proiectele implementate de administrațiile publice locale.

În același timp, evaluarea scoate în evidență și o serie de limite. Printre acestea se numără participarea scăzută a tinerilor și a femeilor în proiectele finanțate, concentrarea aproape exclusivă pe domeniul agricol, ceea ce a frânat dezvoltarea multisectorială, dificultățile birocratice întâmpinate de beneficiari și instabilitatea economică a fermelor pe termen lung, marcată de volatilitatea veniturilor.

2. Introducere - Scopul raportului de evaluare

Prezentul raport de evaluare are un dublu rol. Pe de o parte, el răspunde unei cerințe formale, obligatorii în cadrul implementării abordării de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității. Pe de altă parte, raportul reprezintă un exercițiu util de învățare și reflecție asupra modului în care GAL Progres Transilvan contribuie la dezvoltarea locală.

La nivel general, evaluarea sprijină înțelegerea gradului de realizare a obiectivelor stabilite în SDL 2014–2020, identificarea aspectelor și proceselor care pot fi îmbunătățite în cadrul viitoarelor apeluri de selecție, precum și analiza modului de utilizare a fondurilor. În acest fel, raportul oferă repere importante pentru ca abordarea LEADER să genereze rezultate mai eficiente și cu un impact mai mare asupra comunităților din teritoriu.

În cadrul evaluării s-a urmărit identificarea măsurii în care strategia a reușit să își dovedească coorecurența, eficiența, eficacitatea și flexibilitatea și adaptabilitatea în funcție de situația din teritoriu. În acest sens, s-au vizat următoarele aspecte:

- identificarea logicii strategiei, din perspectiva existenței unei coerențe între obiectivele stabilite, măsurile formulate în SDL, rezultatele obținute și impactul SDL asupra teritoriului.
- pe lângă coerență, un alt aspect important este eficacitatea intervențiilor, transpusă în practică prin modul și măsura în care măsurile prevăzute în SDL au sprijinit atingerea obiectivelor propuse. În același timp, la această secțiune se va analiza și gradul de valorificare eficiente a resurselor alocate

- identificarea și analizarea factorilor care au stat la baza succesului buneii implementării a SDL, precum și a aspectelor care au reprezentat probleme sau factori de eșec pe parcursul implementării. Importanța identificării acestor factori stă la baza înțelegerii situație de ansamblu și a cadrului în care strategia a fost implementată. Eventuale probleme sunt, de asemenea, relevante pentru a formula recomandări pentru implementarea strategiilor ce vor urma în teritoriu.

Suplimentar, în cadrul raportului de evaluare au fost urmărite aspecte ce țin mai ales de importanța GAL-ului și a metodei LEADER în implementarea SDL și finanțarea proiectelor benefice pentru teritoriul acoperit. Astfel, atenția a fost îndreptată spre modul în care sprijinul oferit de GAL a susținut creșterea actorilor locali de a colabora și realizarea proiectelor, precum și asupra modului în care mecanismul de implementare a LEADER a determinat participarea echilibrată a actorilor interesați în structurile decizionale ale GAL sau capacitatea GAL-ului de a se adapta la nevoile din teritoriu și de a lua în considerare interesul comunității față de anumite intervenții. Nu în ultimul rând, mecanismul LEADER va fi analizat și din perspectiva valorii adăugate, accentul fiind pus aici pe **consolidarea capitalului social și uman** (dobândirea de noi competențe și abilități, dezvoltarea și întărirea rețelelor formale și informale, etc), **întărirea guvernancei locale** (capacitatea GAL-ului de a administra fondurile publice, existența unor situații de cofinanțare privată, etc), **creșterea eficienței și calității proiectelor** (asigurarea sustenabilității sau existența unui efect de levier al finanțărilor GAL)

3. Informații generale privind SDL

3.1 Informații despre GAL și activitatea GAL-ului

Informații despre GAL

Localizat în partea de sud a județului Bistrița-Năsăud, în Câmpia Transilvaniei, GAL Progres Transilvan activează în cadrul abordării LEADER, fiind integrat în Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest. Teritoriul cuprinde comunele Budești, Miceștii de Câmpie, Milaș, Sinmihaiu de Câmpie, Silivașu de Câmpie, Teaca și Galații Bistriței. Astfel, Teritoriul GAL-ului este compus din 7 comune, 34 de localități, cu o suprafață totală de 452,18 km² și o populație stabilă conform Recensământului populației și locuințelor 2011 de 14.228 locuitori. Datele mai recente, de la Recensământul din 2021, indică o populație rezidentă de 13.141. Acest aspect indică o ușoară scădere a populație în teritoriu. Din cele 7 comune, 5 au IDUL cu valori mai mici sau egale cu 55: Budești (44,95), Miceștii de Cîmpie (42,33), Milaș (46,25), Sînmihaiu de Cîmpie (38,73), Silivașu de Cîmpie (47,39), ceea ce determină încadrarea lor în zone sărace. Din componența GAL-ului fac parte 30 de parteneri dintre care 7 reprezentanți ai sectorului public și 23 reprezentanți ai sectorului privat. Majoritatea partenerilor privați își desfășoară activitatea în domeniul agricol, în special creșterea bovinelor de lapte și cultivarea cerealelor dar și în comerț și agroturism.

Agricultura este ramura principală a teritoriului GAL, acesta având o suprafață agricolă ce reprezintă 79% din suprafața totală. Majoritatea întreprinderilor sunt micro-întreprinderi cu un număr mic de angajați și cifre de afaceri modeste sau P.F.A.-uri care activează în principal în domeniul agricol sau comerț cu produse alimentare. Turismul este un alt domeniu important la nivelul teritoriului, având în vedere existența unor importante situri arheologice, monumente ale eroilor și biserici monumente istorice.

3.2. Scurtă descriere a SDL, a obiectivelor SDL, a activității GAL, a măsurilor și bugetului, inclusiv modificările de SDL și evoluția alocării financiare ca urmare a realocărilor financiare, bonusărilor etc.

Strategia de Dezvoltare Locală a GAL Progres Transilvan a fost elaborată pentru a identifica, analiza și implementa obiective strategice de dezvoltare a comunității în domenii precum agricol, social și economic. Din cele șase măsuri operaționale care au existat de-a lungul implementării SDL, documentul final cuprinde 5 măsuri care vizează în special domeniul agricol, asociativ și social.

Obiective SDL

Strategia de dezvoltare s-a conturat în jurul a 2 obiective de dezvoltare specifice, și anume:

- Sprijinirea sectorului agricol (cu orientare spre îmbunătățirea infrastructurii rurale existente și a serviciilor de bază).
- Susținerea dezvoltării comunităților rurale (prin facilitarea accesului populației la servicii de bază și servicii sociale).

Activitatea GAL-ului

Rolul central al GAL este de a crea o platformă de cooperare între sectorul public, mediul privat și societatea civilă, asigurând atât finanțarea de proiecte relevante pentru teritoriu, cât și facilitarea dialogului între actori diverși. La modul practic printre activitățile realizate de GAL se numără organizarea consultărilor publice, a sesiunilor de informare și animare, precum și sprijinirea tehnică și informațională a beneficiarilor în elaborarea proiectelor. Alte activități se leagă de lansarea procesului de finanțare prin intermediul apelurilor de selecție, evaluarea proiectelor, elaborare raportelor de selecție, monitorizarea implementării proiectelor, etc.

Măsurile prevăzute în Strategia de Dezvoltare Locală a GAL Progres Transilvan pentru perioada 2014-2020 indiferent de modificările survenite pe parcurs sunt:

Măsura M1/2A - Investiții în dezvoltarea și modernizarea exploatațiilor agricole din teritoriu GAL

Măsura presupune încurajarea și prioritizarea asocierii fermelor de mici dimensiuni în realizarea de investiții pentru dezvoltare. Astfel, s-a pus accent pe prioritizarea investițiilor de înființare și modernizare, precum construcții, echipamente, utilaje, spații de depozitare, în ceea ce privește

cultivarea cerealelor și legumelor și pe încurajarea dezvoltării sectorului pomicol prin înființarea de plantații și restructurarea fermelor pomicole, precum și pe sprijinirea sectoarelor zootehnice, identificate ca prioritare pentru dezvoltare la nivelul teritoriului GAL, în vederea creșterii efectivelor de animale.

Măsura M2/2B – Sprijinirea tinerilor fermieri din teritoriul GAL

Această măsură constă în oferirea de sprijin tineri pentru ai menține și atrage în mediul rural în vederea reînnoirii generațiilor conducătorilor exploatațiilor agricole, pentru a crește numărul de tineri fermieri din agricultura și pentru a oferi acestora posibilitatea de a restructura, consolida și dezvolta fermele deținute, în vederea creșterii orientării acestora pe piață și a veniturilor obținute. Astfel, sunt stimulați tinerii în vederea dezvoltării fermelor agricole, în special a celor din sectoarele prioritare GAL-ului (sectorul zootehnic-ovine, bovine și porcine și sectorul vegetal-cereale, legumicultură și cartofi, pomicultură). Măsura a beneficiat de fonduri suplimentare EURI, odată cu Modificarea 5.

Măsura M3/2A – Sprijin pentru formele asociative legal constituite din teritoriu GAL

Această măsură presupune investiții pentru dezvoltarea exploatațiilor agricole, investiții în înființarea, extinderea și / sau modernizarea fermelor agricole sau zootehnice, investiții în procesarea produselor agricole la nivel de fermă, precum și investiții în vederea comercializării, investiții în producerea și utilizarea energiei din surse regenerabile și investiții în producerea de energie termică și electrică prin utilizarea biomasei, destinată consumului propriu în cadrul fermei.

Măsura M3/3A - Sprijin pentru grupurile și organizațiile de producători

Această măsură presupune sprijin pentru înființarea unor forme asociative în vederea dezvoltării exploatațiilor și creșterea puterii economice a acestora prin creșterea puterii de negociere, achiziționarea în comun a input-urilor, facilitarea accesului membrilor la utilaje și tehnologii moderne. Măsura a fost eliminată odată cu Modificarea 3.

Măsura M4/6B - Sprijin pentru dezvoltarea teritoriului și îmbunătățirea serviciilor de bază destinate populației din teritoriul acoperit de GAL

Măsura constă în înființarea, amenajarea spațiilor publice de recreere pentru populația din teritoriu GAL (parcuri, spații de joacă pentru copii, terenuri de sport, piste de biciclete, centre recreative de zi, etc); renovarea clădirilor publice și investiții în eficientizarea costurilor de întreținere/administrare a domeniului public (ex. dotarea cu mijloace de producere a energiei alternative); amenajarea piețelor agroalimentare sau a spațiilor pentru organizare de târguri; investiții în rețelele de iluminat public stradal și în iluminatului public pentru punerea în valoare a edificiilor publice; achiziționarea de utilaje și echipamente pentru serviciile publice și de administrare a domeniului public sau organizarea unor evenimente și acțiuni culturale care să promoveze cultura locală, tradițiile, obiceiurile, meșteșugurile, gastronomia locală, inclusiv amenajarea spațiilor aferente.

Măsura M5/6B - Sprijin pentru dezvoltarea serviciilor sociale destinate populației din teritoriul acoperit de GAL

Această măsură presupune acțiuni menite să păstreze populația în comunitate, precum înființarea, modernizarea și dotarea creșelor și a infrastructurii de tip after-school; înființarea, modernizarea și dotarea centrelor de îngrijire bătrâni la domiciliu; înființarea, modernizarea și dotarea centrelor multifuncționale pentru copii și/sau vârstnici, centrelor de zi care adresează servicii pensionarilor, vârstnicilor, copiilor și tinerilor, populației dezavantajate, grupurilor sociale aflate în situații de risc; înființarea, modernizarea și dotarea centrelor multifuncționale de informare și consiliere profesională etc.

Evoluția bugetului alocat Strategiei de Dezvoltare Locală

Strategia a pornit cu un buget total de 1.407.398,00 euro, din care 1.220.168,00 euro au fost direcționați către implementarea măsurilor prevăzute în SDL, iar 187.230,00 euro au fost destinați cheltuielilor de funcționare și animare.

În momentul **evaluării**, bugetul total a ajuns la **1.779.484,04 euro** dintre care **1,728,417.46 euro din fonduri FEADR**, la care s-au adăugat **51,066.58 euro din fonduri EURI**. **1.542.812,66 euro** (fonduri FEADR + EURI) au fost direcționați către măsurile SDL, iar **236.671,38 euro** pentru funcționare și animare.

Creșterea bugetului alocat a fost determinată de două momente cheie:

1. **Bonusarea acordată în august 2021**, odată cu Modificarea 4, care a adus resurse suplimentare în cadrul strategiei;
2. **Fondurile primite în perioada de tranziție (octombrie 2022)**, prin Modificarea 5, care au consolidat finanțarea disponibilă.

În urma acestor ajustări, au fost alocate suplimentar fonduri prin:

- 1) bonusare:
 - **145.947,00 euro din FEADR**
- 2) fonduri de tranziție:
 - **175.072,46 euro din FEADR**
 - **51.066,58 euro din alocarea EURI**

3.2.1. Evoluția și logica modificărilor SDL

În vederea corectării și clarificării SDL 2014-2020, inclusiv a fișelor de măsuri sau eliminarea unor măsuri, precum și pentru a asigura configurarea planului de finanțare în urma realocărilor dintre măsuri sau obținerii unor fonduri suplimentare, SDL a trecut prin mai multe procese de revizuire. Drept urmare strategia a fost ajustată prin cinci modificări, după cum urmează:

1. **Modificarea 1** (09.2018) a vizat: 1) modificarea și completarea măsurii M1/2A, M2/2B, M3/3A, M4/6B, M5/6B, 2) actualizarea Capitolului X - Planul de finanțare al strategiei, atât pe măsuri, cât și pe priorități în conformitate cu Anexa 4 Planul de finanțare, 3) modificarea Capitolului XI - Procedura de evaluare și selecție a proiectelor depuse în cadrul SDL
2. **Modificarea 2** (11. 2019) a vizat: 1) modificarea capitolului V - Prezentarea măsurilor, prin operarea de modificări asupra fișei măsurii M1/2A, M2/2B, M4/6B, M5/6B, 2) corelarea Capitolului X - Planul de finanțare al strategiei cu modificările Anexei 4, 3) modificarea Anexei 4 - Planul de finanțare prin relocări financiare între măsuri.
3. **Modificarea 3** (06.2021) a vizat: 1) modificarea Capitolului IV - Obiective, priorități și domenii de intervenție, astfel pentru M3 se modifică denumirea măsurii, indicatorul de rezultat și se încadrează în domeniul de intervenție 2A; pentru măsura M2 se corectează numărul indicatorul de rezultat aferent exploatațiilor agricole, se introduce indicatorul de monitorizare aferent M3 la domeniul de intervenție 2A, eliminat de la domeniul de intervenție 3A, 2) modificarea Capitolului V - Prezentarea măsurilor, în concret M1, M2, respectiv fișa măsurii M3/3A, fiind modificată denumirea măsurii în M3/2A.
4. **Modificarea 4** (08.2021) a vizat: 1) modificarea Anexei 4 - Planul de finanțare în urma suplimentării alocării financiare a SDL, rezultând astfel o bonusare suplimentară, precum și realocări financiare între măsuri, 2) corelarea Capitolului X - Planul de finanțare al strategiei cu modificările Anexei 4 - Planul de finanțare, 3) pentru măsurile M1, M4, M5, în Capitolul V - Prezentarea măsurilor, indicatorii de monitorizare se corelează cu modificările Anexei 4 - Planul de finanțare, 4) modificarea Capitolului VII - Descrierea planului de acțiune, respectiv a Calendarului estimativ al activităților pe semestre.
5. **Modificarea 5** (10.2022) a vizat: 1) actualizarea Anexei 4 - Planul de finanțare, având în vedere distribuirea fondurilor aferente perioadei de tranziție (FEADR și EURI), 2) modificarea Anexei 4T - Planul de finanțare tranziție - FEADR, 3) completarea Anexei 4E - Planul financiar EURI, 4) modificări asupra Capitolului X - Planul de finanțare al strategiei, 5) modificări asupra Capitolului V - Prezentarea măsurilor, având loc intervenții asupra fișei măsurii M1/2A și M2/2B.

Tabel 1. Evoluția evoluția alocării financiare ca urmare a realocărilor financiare și a bonusărilor

Măsurile SDL	Buget alocat (euro)					
	Inițial	Modificarea 1	Modificarea 2	Modificarea 3	Modificarea 4	Modificarea 5
M1/2A - Investiții în dezvoltarea și modernizarea exploatațiilor agricole din teritoriu GAL	580.129,00	580.129,00	405.129,00	405.129,00	397.307,40	542.364,02
M3/3A – Sprijin pentru grupurile și organizațiile de producători	57.997,00	57.997,00	57.997,00	0,00	0,00	0,00
M3/2A – Sprijin pentru formele asociative legal constituite din teritoriu GAL	0,00	0,00	0,00	97.997,00	97.997,00	97.997,00
M2/2B – Sprijinirea tinerilor fermieri din teritoriul GAL	96.666,00	96.666,00	136.666,00	96.666,00	96.666,00	96.666,00
M2/2B – Sprijinirea tinerilor fermieri din teritoriul GAL EURI	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	51.066,58
M4/6B - Sprijin pentru dezvoltarea teritoriului și îmbunătățirea serviciilor de bază destinate populației din teritoriul acoperit de GAL	446.720,00	446.720,00	581.720,00	581.720,00	717.380,06	717.380,06
M5/6B - Sprijin pentru dezvoltarea serviciilor sociale destinate populației din teritoriul acoperit de GAL	38.656,00	38.656,00	38.656,00	38.656,00	37.339,00	37.339,00
TOTAL PROIECTE	1.220.168,00	1.220.168,00	1.220.168,00	1.220.168,00	1.346.689,46	1.542.812,66
Funcționare	187.230,00	187.230,00	187.230,00	187.230,00	206.655,54	236.671,38
TOTAL SDL	1.407.398,00	1.407.398,00	1.407.398,00	1.407.398,00	1.553.345,00	1.779.484,04
TOTAL FEADR	1.407.398,00	1.407.398,00	1.407.398,00	1.407.398,00	1.553.345,00	1.728.417,46

Sursă: date GAL

Tabelul de mai sus evidențiază evoluția alocațiilor financiare aferente măsurilor din Strategia de Dezvoltare Locală a GAL Progres Transilvan, în urma modificărilor succesive operate pe parcursul implementării. Bugetul inițial destinat proiectelor a fost stabilit la **1.407.398,00 euro**, însă acest nivel a cunoscut mai multe ajustări. Prima creștere a avut loc în **august 2021 (Modificarea 4)**, când, în urma procesului de bonusare, alocarea a ajuns la **1.553.345,00 euro**. Ulterior, odată cu introducerea fondurilor de tranziție, bugetul a fost majorat la **1.779.484,04 euro**, sumă care a inclus o suplimentare de **175.072,46 euro** din fonduri FEADR și o alocare suplimentară de **51.066,58 euro** prin EURI.

Aceste ajustări – generate prin realocări interne, bonusare și distribuirea fondurilor suplimentare de tranziție – au condus la noi valori pentru fiecare măsură, prezentate în detaliu în tabel. O modificare semnificativă a fost creșterea bugetului pentru **măsura M4/6B**, care a urcat de la **446.720,00 euro** la **717.380,06 euro**, reflectând interesul ridicat pentru investiții în infrastructura de bază și servicii esențiale pentru populația din teritoriu. În schimb, bugetele alocate măsurilor **M1/2A** și **M5/6B** au înregistrat reduceri moderate pe parcursul implementării SDL.

Conform tabelului, cele mai consistente alocări financiare au vizat **măsurile M1/2A și M4/6B**, direcție care reflectă prioritățile SDL: sprijinirea sectorului agricol și consolidarea dezvoltării comunităților rurale prin facilitarea accesului la servicii de bază și servicii sociale.

În același timp, implementarea strategiei a adus și schimbări structurale. **Măsura M3/3A – Sprijin pentru grupurile și organizațiile de producători** a fost eliminată, iar resursele financiare corespunzătoare au fost transferate către **M3/2A – Sprijin pentru formele asociative legal constituite în teritoriu**. În ceea ce privește eliminarea măsurii M3/3A este vorba mai degrabă de o schimbare a domeniului de intervenție, în contextul în care modificările aduse fișei măsurii au presupus nouă codificare și denumire a acesteia Măsura M3/2A.

3.2.2. Apeluri de selecție și proiecte finanțate

De-a lungul implementării SDL, au fost organizate 11 apeluri de selecție.

GAL Progres Transilvan a contractat, în urma apelurilor de selecție, un număr de 27 de proiecte, însumând 1.540.374,90 euro. Beneficiarii finanțării au fost relativ diverși, incluzând autoritățile publice locale (sectorul public), cooperativele agricole și sectorul privat agricol. Situația proiectelor finanțate în funcție de fiecare categorie de beneficiari este inserată mai jos:

Tabel 2. Situația proiectelor finanțate

Solicitantul finanțării	Nr. proiecte	Dintre care în implementare	Valoare (euro)
Cooperativă agricolă	3	0	323.260,30
Sectorul privat agricol	7	1	463.759,00
Sectorul public (APL)	17	1	753.355,60
Proiecte totale contractate	27	2	1.540.374,90

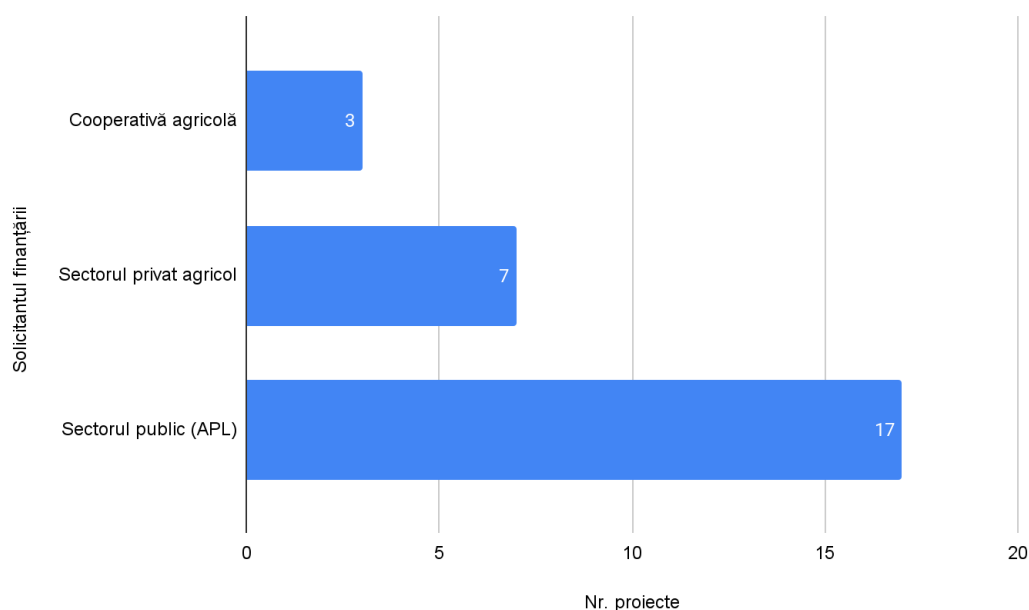
Sursă: date GAL

Administrațiile publice locale (APL) au atras 17 proiecte, în valoare totală de 753.355,60 euro, ceea ce le situează pe primul loc atât ca număr de proiecte, cât și ca volum de finanțare. Unul dintre aceste proiecte se află încă în derulare. Atragerea unei părți însemnate din finanțarea oferită de GAL atrage atenția asupra interesului sectorului public de a valorifica resursele puse la dispoziție prin programe implementate la nivel local în dezvoltarea comunitară.

Sectorul privat a beneficiat de finanțare pentru șapte proiecte, cu o valoare cumulată de 463.759,00 euro, dintre care unul este în prezent în implementare. Cooperativele agricole au accesat trei proiecte, însumând 323.260,30 euro. Analiza relevă faptul că proiectele sectorului privat s-au concentrat exclusiv asupra domeniului agricol, ceea ce evidențiază o orientare clară către dezvoltarea acestui sector.

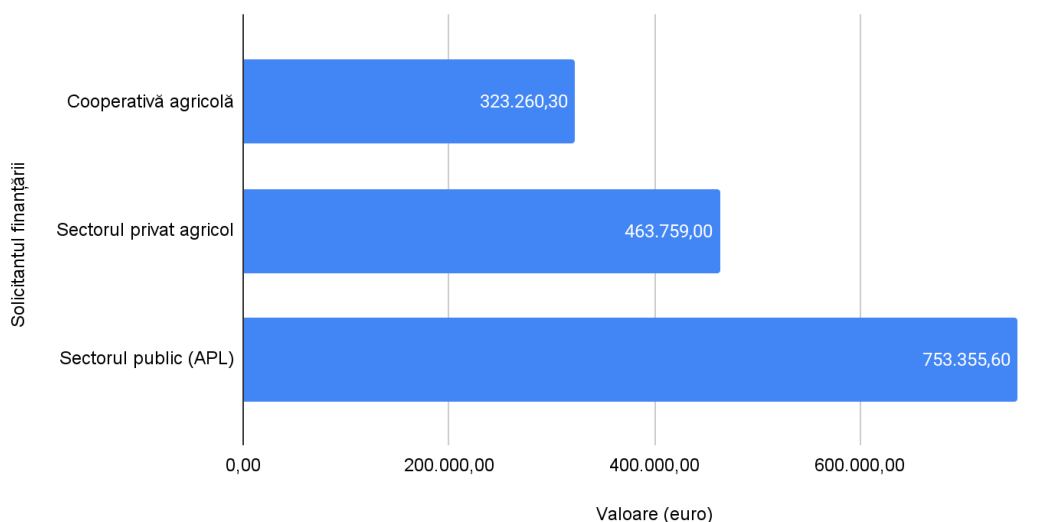
Aspectele de mai sus susțin cele două obiective specifice ale SDL și anume orientarea înspre îmbunătățirea infrastructurii de la nivelul comunităților locale, precum și sprijinirea sectorului agricol.

Grafică 2. Numărul proiectelor finanțate în funcție de sector

Sursă: date GAL

Grafică 3. Distribuția fondurilor în funcție de sector

Sursă: date GAL

Pe de o parte, analiza proiectelor contractate evidențiază un dezechilibru între sectorul public și ceilalți solicitanți, în special din perspectiva numărului de proiecte finanțate. Pe de altă parte, în ceea ce privește utilizarea fondurilor LEADER, se conturează un raport echilibrat între administrațiile publice și domeniul agricol, reprezentat de sectorul privat agricol și cooperativele agricole.

4. Cadrul de evaluare și metodologia

4.1. Cadru de evaluare

Evaluarea Strategiei de Dezvoltare Locală a GAL Progres Transilvan trebuie înțeleasă prin prisma unui dublu context: pe de o parte, cel al politicilor publice europene și naționale, iar pe de altă parte, cel al realităților sociale și economice specifice teritoriului. Această articulare între planul strategic și dinamica locală face posibilă aprecierea relevanței și eficienței SDL, nu doar ca document tehnic, ci ca instrument viu, adaptat la schimbările comunității.

Politici europene

La nivel european, fundamentul principal al perioadei 2014–2020 l-a constituit Regulamentul FEADR nr. 1305/2013. Acesta a trasat priorități clare pentru dezvoltarea rurală: creșterea competitivității fermelor și a lanțurilor scurte de aprovizionare, protejarea mediului și gestionarea sustenabilă a resurselor naturale, diversificarea economiei rurale și sprijinirea incluziunii sociale. În plus, același regulament a consacrat metoda LEADER ca mecanism obligatoriu, subliniind importanța guvernancei participative și a implicării comunităților locale în luarea deciziilor.

Finalul perioadei de programare a fost marcat de introducerea unui mecanism de tranziție, menit să asigure continuitatea între două exerciții financiare. Regulamentul (UE) nr. 2020/2220 a permis ca măsurile PNDR să continue și în anii 2021–2022, iar prin instrumentul EURI s-au alocat resurse suplimentare pentru a contracara efectele pandemiei de COVID-19. În cazul GAL Progres Transilvan, această prelungire a adus nu doar o infuzie de fonduri, ci și posibilitatea de a ajusta proiectele în funcție de nevoile comunității, ceea ce face ca evaluarea să trebuiască extinsă până la finalizarea implementării, estimată pentru anul 2025.

Politici și documente naționale

Cadrul european a fost transpus în România prin Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014–2020, document strategic ce a inclus măsura 19 – LEADER. Această măsură a creat cadrul de funcționare pentru GAL-uri, fiind structurată pe mai multe sub-măsuri: 19.1 pentru elaborarea strategiilor și consultarea comunității, 19.2 pentru finanțarea proiectelor depuse de beneficiari, 19.3 pentru cooperare interteritorială și transnațională, respectiv 19.4 pentru funcționarea administrativă și animarea teritoriului.

Selecția strategiilor locale, coordonată în 2016 de Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, a validat relevanța și calitatea propunerilor formulate de GAL-uri. Pe parcursul implementării, rapoartele anuale ale PNDR, publicate între 2014 și 2023, au oferit un cadru de monitorizare comparativ, util pentru a înțelege locul GAL Progres Transilvan în ansamblul național. Mai mult, deciziile naționale adoptate ca urmare a regulamentului de tranziție au permis ca proiectele contractate să se desfășoare până la 31 decembrie 2025, ceea ce explică prezența unor investiții încă în curs în comunele Teaca și Galații Bistriței.

Tendențe socio-economice

Pe lângă dimensiunea politico-strategică, SDL a fost influențată de transformările demografice și economice ale teritoriului. În ultimul deceniu, populația a scăzut de la 14.228 de locuitori în 2011 la 13.141 în 2021. Majoritatea comunelor au pierdut populație, singura excepție fiind comuna Galații Bistriței. Aceste schimbări demografice au pus presiune asupra priorităților de dezvoltare, în special în ceea ce privește serviciile sociale și infrastructura de bază.

La nivel macroeconomic, România a traversat o perioadă de deflație între 2015 și 2016, urmată de o creștere constantă a inflației în anii 2017–2020. Aceste fluctuații au influențat direct costurile de implementare ale proiectelor, în special pentru cele din infrastructură și dotări, unde modificările rapide de prețuri au redus eficiența financiară planificată inițial. În evaluarea SDL trebuie ținut cont de acest context extern, care a afectat performanța financiară a unor investiții.

Un alt reper îl constituie raportul Curții de Conturi Europene din 2022, care a confirmat funcționalitatea metodei LEADER în mobilizarea comunităților, dar a semnalat dificultatea de a demonstra clar valoarea adăugată în termeni de capital social, inovație sau guvernare. Aceeași provocare se regăsește și în cazul GAL Progres Transilvan: implicarea comunității este vizibilă și constantă, dar cuantificarea transformării acesteia în rezultate măsurabile rămâne complexă.

Astfel, Strategia GAL Progres Transilvan apare ca rezultatul unei interacțiuni complexe între politicile europene, transpunerea națională prin PNDR și realitățile sociale și economice ale teritoriului. Regulamentele europene au oferit cadrul de intervenție, PNDR a adaptat acest cadru la nivel național, iar caracteristicile locale – precum scăderea demografică, periurbanizarea sau vulnerabilitățile sociale – au orientat prioritățile strategiei. Evaluarea nu poate să se limiteze la cuantificarea proiectelor realizate, ci trebuie să surprindă și modul în care SDL a reușit să răspundă provocărilor reale ale teritoriului.

4.2. Metodologia de evaluare

Pentru a analiza în profunzime Strategia de Dezvoltare Locală a GAL Progres Transilvan, metodologia adoptată îmbină analiza documentară, instrumentele de auto-evaluare și consultarea directă a actorilor locali. Alegerea acestei abordări triangulate a urmărit să asigure un echilibru între obiectivitate și relevanța comunitară, evitând distorsiunile și încurajând participarea.

Principii de bază

Întreg procesul de evaluare a fost ghidat de câteva principii fundamentale. Independența și imparțialitatea au fost garantate prin utilizarea unor surse variate și a unor metode complementare. Participarea și incluziunea au fost asigurate prin implicarea tuturor categoriilor de actori – de la membrii GAL și partenerii instituționali până la beneficiarii direcți și comunitatea locală. Transparența și trasabilitatea au însemnat documentarea clară a surselor și procedurilor folosite, iar principiul învățării continue a plasat accentul nu doar pe raportarea rezultatelor, ci și pe folosirea lor ca bază pentru îmbunătățiri viitoare.

Metode aplicate

Analiza documentară a vizat atât datele provenite din monitorizare și raportare, cât și informații contextuale referitoare la politici, tendințe sau documente regionale și naționale. Această metodă a oferit cadrul de referință necesar evaluării, dar a avut limitele inerente absenței dimensiunii subiective, care a trebuit completată prin alte instrumente.

Auto-evaluarea GAL a reprezentat un exercițiu intern în care structurile decizionale, personalul tehnic și partenerii au analizat modul în care activitățile derulate au generat schimbări față de situația inițială, scoțând la iveală lecțiile învățate. Deși această abordare comportă un grad de subiectivism, ea a fost corelată cu alte surse independente pentru a asigura obiectivitatea concluziilor.

Chestionarul online adresat beneficiarilor a completat datele disponibile, furnizând informații cantitative și percepții calitative privind relevanța SDL, calitatea sprijinului oferit de GAL și rezultatele proiectelor. Rata de răspuns a fost remarcabil de ridicată: au fost primite 19 chestionare completate, provenite de la toate cele 17 entități beneficiare (3 cooperative agricole, 7 beneficiari privați și 9 administrații publice). În unele cazuri, aceeași instituție a completat două răspunsuri pentru proiecte diferite, ceea ce explică numărul mai mare de formulare.

Etapele procesului de evaluare

Procesul s-a desfășurat în patru etape principale. În prima fază, au fost definite obiectivele, întrebările de evaluare și indicatorii, pornind de la cadrul comun de evaluare LEADER. În etapa a doua, s-a realizat colectarea datelor, combinând analiza documentară cu metode participative precum auto-evaluarea, precum și chestionarele. A urmat analiza și interpretarea rezultatelor, care a presupus integrarea datelor provenite din surse diverse și compararea lor cu situația de referință și cu experiențe similare. Ultima etapă a constat în raportarea și validarea concluziilor, concretizată într-un raport destinat atât procesului de învățare internă, cât și fundamentării deciziilor viitoare.

La chestionar au fost primite 19 răspunsuri: 3 din partea cooperativelor agricole, 7 din partea beneficiarilor privați (SRL și PFA) și 9 din partea administrațiilor publice locale beneficiare, incluzând și solicitantul finanțării pentru Unitatea Medicală-Socială Teaca. Practic, toți cei 17 beneficiari ai sprijinului oferit de GAL Progres Transilvan au răspuns. Numărul mai mare de răspunsuri se explică prin faptul că administrația publică a comunei Teaca a transmis două răspunsuri (unul pentru proiectul centrului recreativ și altul pentru proiectele de tip achiziții), iar una dintre cooperative a completat chestionarul pentru ambele proiecte implementate.

4.3. Temele de evaluare

Pornind de la scopul general și de la obiectivele principale și suplimentare ale evaluării Strategiei de Dezvoltare Locală (SDL) a GAL Progres Transilvan, au fost definite câteva teme centrale de evaluare. Acestea constituie reperele majore care vor organiza procesul de analiză, vor orienta formularea întrebărilor, vor structura modul de colectare și interpretare a datelor și, în cele din urmă, vor fundamenta concluziile și recomandările.

4.3.1. Coerența strategiei

Prima temă de evaluare vizează coerența strategiei. În cadrul acesteia, accentul cade pe consistența internă a documentului strategic și pe modul în care elementele sale componente se sprijină reciproc. Evaluarea va urmări în ce măsură obiectivele formulate sunt compatibile cu tipurile de intervenții selectate și cu resursele puse la dispoziție, precum și dacă există o corespondență clară între realizările planificate, rezultatele așteptate și impacturile urmărite.

Analiza coerenței este importantă pentru a înțelege dacă SDL a fost concepută ca un ansamblu integrat, capabil să producă efecte cumulative și să răspundă nevoilor identificate în teritoriu. În lipsa unei astfel de coerențe, există riscul ca strategia să se fragmenteze în proiecte disperate, fără a genera un impact real la nivel comunitar.

TEMA DE EVALUARE 1: <u>Obiectiv 1</u> prevăzut în Strategia de Dezvoltare Locală: Sprijinirea sectorului agricol			
Criterii de evaluare	Întrebări de evaluare	Indicatori	Metodologia de colectare date
Coerența intervențiilor cu obiectivele referitoare la sprijinirea sectorului agricol	1. În ce măsură proiectele finanțate au contribuit la sprijinirea și îmbunătățirea activității în sectorul agricol? 2. În ce măsură proiectele finanțate au susținut comercializarea produselor în teritoriu sau la scară mai largă? 3. Cum s-a reflectat sprijinul GAL în performanța economică (cifră de afaceri, profit, locuri de muncă)? 4. Care este gradul de implicare al tinerilor și femeilor în activitățile sprijinite? 5. În ce măsură au fost create și consolidate cooperative și parteneriate locale?	• Numărul beneficiarilor/exploatațiilor agricole sprijinite (M1/2A, M2/2B, M3/2A) • Sprijinul oferit de implementarea proiectului (chestionar A.1., secțiunea Agricol) • Principalii clienți ai fermei după implementarea proiectului (chestionar G.1., secțiunea Agricol) • Evoluția cifrei de afaceri, profitului și numărului de angajați (date financiare + monitorizare). • Pondere tineri <35 ani implicați (chestionar G.2). • Pondere femei implicate (chestionar G.3). • Tipuri de parteneriate locale dezvoltate (chestionar G.4). • Număr cooperative sprijinite	- Analiză documentară: fișe de măsură (M1, M2, M3), rapoarte SDL, date AFIR. - Chestionar beneficiari: secțiunea AGRICOL. - Analiză financiară: evoluție cifră de afaceri/profit/angajați (ANAF/Mfinante.ro).

TEMA DE EVALUARE 2: <u>Obiectiv 2</u> prevăzut în Strategia de Dezvoltare Locală: Susținerea dezvoltării comunităților rurale			
Criterii de evaluare	Întrebări de evaluare	Indicatori	
Coerența intervențiilor cu obiectivele de dezvoltarea a comunităților rurale	1. Cum au contribuit investițiile publice la îmbunătățirea accesului servicii sociale și medicale și la îmbunătățirea gospodăririi comunale? 2. În ce măsură dotările și infrastructura create prin proiecte sunt utilizate și contribuie la îmbunătățirea serviciilor locale? 3. În ce măsură investițiile au redus disparitățile intra-teritoriale?	• Număr proiecte implementate în infrastructura socială și pentru îmbunătățirea gospodăririi comunale (M5/6B, M6/6B). • Nivel de utilizare a dotărilor (chestionar Comune A.1). • Valoarea investițiilor raportată la populația comunelor (monitorizare SDL). • Distribuția proiectelor în sate reședință vs. sate aparținătoare (analiză tabele SDL).	- Analiză documentară: fișe măsuri M5 și M6; rapoarte GAL; date demografice. - Chestionar beneficiari: secțiunea Comune. - Vizite de teren: verificarea gradului de utilizare a dotărilor și spațiilor.

TEMA DE EVALUARE 3: Valoarea adăugată generată de implementarea abordării LEADER			
Criterii de evaluare	Întrebări de evaluare	Indicatori	Metodologia de colectare date
Îmbunătățirea capitalului social și uman	1. Cum a contribuit GAL Progres Transilvan la creșterea încrederii și colaborării între actorii locali? 2. În ce măsură activitățile SDL	- Competențe și abilități generate - Exemple de colaborări generate prin SDL (rețele, grupuri tematice, inițiative comune).	- Analiză documentară (rapoarte de animare, activități GAL). - Chestionar beneficiari – întrebări privind parteneriate și încredere.

	au generat noi competențe și abilități? 3. Cum s-au consolidat rețelele formale și informale prin proiectele implementate? 4. În ce măsură comunitatea este mai capabilă să se adapteze și să răspundă schimbărilor?	- Tipul de investiții realizate, utilizarea lor și modul în care au răspuns nevoile comunității	
Îmbunătățirea guvernancei locale	1. În ce măsură metoda LEADER a asigurat o participare mai largă și mai reprezentativă a actorilor locali la procesul decizional? 2. Care este capacitatea GAL Progres Transilvan de a gestiona fonduri publice și private într-un mod transparent și eficient?	- Ponderea partenerilor privați și ai societății civile în structurile decizionale GAL. - Nivelul de eficiență al proceselor (selecția proiectelor). - Evoluția execuției bugetare	- Analiză documentară (statut GAL, componența parteneriatului, procese de selecție). - Rapoarte interne privind funcționarea GAL.
Rezultate îmbunătățite ale proiectelor	1. Cum a contribuit abordarea LEADER la obținerea unor rezultate mai bune comparativ cu alte programe clasice de finanțare? 2. În ce măsură proiectele finanțate prin SDL sunt sustenabile după finalizarea	- Percepția beneficiarilor asupra abordării LEADER - Percepția beneficiarilor cu privire la sustenabilitate - Gradul de cofinanțare/atragere de resurse complementare (raport între finanțare GAL și contribuții private/surse	- Analiză documentară (rapoarte SDL, fișe proiecte). - Monitorizare post-implementare (sustenabilitatea proiectelor după 1–3 ani). - Chestionar

	sprijinului? 3. Care este efectul de levier al finanțărilor GAL (resurse private atrase, colaborări externe, extinderea proiectelor)?	externe). - Percepția beneficiarilor privind valoarea adăugată a finanțării prin GAL față de alte programe.	
--	--	--	--

5. Analiza de ansamblu a eficacității SDL

5.1. Eficacitatea financiară a măsurilor la nivel de SDL

Tabel 3. Eficacitatea financiară a măsurilor incluse în SDL

Măsurile SDL	Buget alocat inițial	Buget alocat la momentul evaluării	Plăți efectuate raportat la bugetul inițial alocat (valoarea finală/contractată)	Eficacitate financiară
M1/2A	580.129,00	542.364,02	542.357,40	99,999%
M3/3A	57.997,00	0,00	0,00	0,000%
M3/ 2A	0,00	97.997,00	97.996,36	99,999%
M2/2B	96.666,00	96.666,00	96.666,00	100,000%
M2/2B EURI	0,00	51.066,58	0,00	0,000%
M4/6B	446.720,00	717.380,06	688.764,24	96,011%
M5/6B	38.656,00	37.339,00	36.452,00	97,624%
TOTAL	1.220.168,00	1.542.812,66	1.462.236,00	94,777%

Sursă: date GAL

Pe baza datelor din tabel, se constată o eficacitate financiară ridicată, întrucât plățile efectuate depășesc pragul de 50% din alocarea totală, iar valoarea contractată se apropie sau chiar depășește alocarea disponibilă. Dintre cele șapte măsuri analizate, doar una a atins nivelul maxim de eficacitate, de 100%. Majoritatea măsurilor – cu excepția M3/3A și M2/2B EURI – înregistrează o eficacitate financiară de peste 90%. În privința celor două excepții, măsura M3/3A prezintă o eficacitate de 0% (eficacitate financiară redusă), ca urmare a eliminării sale în cursul implementării SDL, în timp ce M2/2B EURI se află încă în derulare.

5.2 Eficacitatea SDL, la nivel de domeniu de intervenție

Tabel 4. Eficacitatea SDL, la nivel de domeniu de intervenție

Domenii de intervenție	Indicatori asumat	Valoare asumată/indicator SDL FINAL	Valoare realizata	Eficacitate
2A	Numărul de exploatații agricole/beneficiari sprijiniți	3	5	166,67%
	Cheltuieli publice totale	€640.361,02	€640.354,30	99,99%
	Numărul grupurilor/organizațiilor de producători / beneficiari sprijiniți, membrii ai formelor asociative legal constituite	1	1	100,000%
2B	Numărul de exploatații agricole/beneficiari sprijiniți	3	5	166,67%
	Locuri de muncă nou create	2	2	100,00%
	Cheltuieli publice totale FEADR	€96.666,00	€96.666,00	100,00%
	Cheltuieli publice totale EURI	€51.066,58	€50.000,00	97,91%
6B	Populație netă care beneficiază de servicii/infrastructuri îmbunătățite	7	8	114,28%
	Cheltuieli publice totale	€754.719,06	€753.355,60	99,82%
	Locuri de muncă nou create	1	1	100,00%

Sursă: date GAL

La o primă analiză, tabelul de mai sus reflectă o situație favorabilă la momentul elaborării prezentei evaluări, întrucât majoritatea indicatorilor asumați prin SDL au fost atinși sau chiar au depășit valorile prevăzute inițial, iar alții sunt asociați unor proiecte încă în derulare, ceea ce sporește șansele de atingere a Țintelor stabilite. Totuși, în această etapă a evaluării, nu se poate afirma despre niciun domeniu de intervenție că ar înregistra o eficacitate (potențială) ridicată în ansamblu. Deși unii indicatori prezintă valori apropiate de Țintele stabilite, faptul că acestea nu au fost încă atinse indică fie o eficacitate (potențială) medie – în cazul domeniilor cu indicatori a căror realizare depinde de proiectele aflate încă în implementare la momentul evaluării –, fie o eficacitate (potențială) scăzută – în situațiile în care indicatorii nu au fost realizați, iar proiectele aferente sunt deja finalizate, ceea ce face imposibilă atingerea lor.

În cadrul domeniului de intervenție 2A, cu excepția indicatorului „cheltuieli publice totale”, toți ceilalți indicatori și-au atins valorile stabilite în SDL, ceea ce denotă o eficacitate (potențială) ridicată pentru aceștia.

În domeniul de intervenție 2B, doar un singur indicator („cheltuieli publice totale EURI) nu și-a atins încă valoarea stabilită inițial. Totuși, există un potențial ridicat de îndeplinire a Țintei, având în vedere proiectul finanțat prin fonduri EURI, care se află încă în implementare. Din acest motiv, indicatorul are o eficacitate (potențială) medie.

În ceea ce privește domeniul de intervenție 6B, doi dintre cei trei indicatori au fost realizați, însă indicatorul „cheltuieli publice totale” nu a atins încă eficacitatea de 100%. Chiar dacă domeniul are încă un proiect în derulare, șansele de atingere a indicatorului sunt limitate, întrucât diferența dintre Ținta propusă și valoarea realizată este una redusă, ceea ce ar putea să nu fie pus pe seama unui rest de plată care trebuie primit în cadrul proiectului respectiv.

Per ansamblu, se constată că niciun domeniu nu a atins eficacitatea (potențială) ridicată, principala cauză fiind problemele asociate indicatorilor „cheltuieli publice totale” și „cheltuieli publice totale EURI”. Aceste dificultăți derivă fie din realizarea unor cheltuieli mai mici decât cele prevăzute inițial, fie din faptul că proiectele aflate încă în implementare nu au beneficiat, până la momentul evaluării, de întreaga valoare contractată.

6. Răspuns la întrebările de evaluare

Tema de evaluare 1

Obiectiv prevăzut în Strategia de Dezvoltare Locală: Sprijinirea sectorului agricol

1.1. Coerența intervențiilor cu obiectivele referitoare la sprijinirea sectorului agricol

1. În ce măsură proiectele finanțate au contribuit la sprijinirea și îmbunătățirea activității în sectorul agricol?

Sectorul privat agricol a fost sprijinit prin măsurile M1/2A – Investiții în dezvoltarea și modernizarea exploatațiilor agricole și M2/2B – Sprijinirea tinerilor fermieri din teritoriu. În total, șapte beneficiari – organizați ca SRL-uri sau PFA-uri – au obținut finanțare prin GAL,

proiectele lor vizând în principal **achiziția de echipamente agricole** pentru dotarea și modernizarea fermelor proprii. În plus, prin măsura M3/2A a fost sprijinită o cooperativă agricolă.

Răspunsurile la chestionar (A.1.) arată modul în care implementarea proiectelor au sprijinit beneficiarii, îmbunătățindu-le, activitatea pe care o desfășoară în cadrul fermelor și a cooperativelor sprijinite. Sprijinul a determinat precădere **reducerea timpului de muncă depusă în cadrul fermei și creșterea rapidității muncii**, precum și **reducerea pierderilor în cadrul fermelor** (reducerea pierderilor în recoltă, la hrănirea animalelor sau la depozitare) și **creșterea capacității operaționale proprii (prin reducerea dependenței de utilajele sau forța fizică a altor persoane)**. De asemenea, proiectul a ajutat în următoarele două privințe: **obținerea unor produse mai bune** (culturi mai bune sau animale mai bine îngrijite) și **începerea activității agricole (ca tânăr fermier)**.

Astfel, finanțările au contribuit în mod direct la creșterea eficienței și modernizarea fermelor locale, reducând pierderile și îmbunătățind calitatea producției. În același timp, prin susținerea tinerilor fermieri, SDL a facilitat intrarea unei noi generații în agricultură, consolidând astfel premisele pentru reînnoirea capitalului uman și pentru o dezvoltare agricolă sustenabilă la nivelul teritoriului GAL.

2. În ce măsură proiectele finanțate au susținut comercializarea produselor în teritoriu sau la scară mai largă?

Datele aferente chestionarului (G.1.) arată faptul că valorificarea produselor nu s-a limitat doar la comercializarea lor în teritoriu GAL Progres Transilvan, ci o parte însemnată din beneficiarii respondenți raportează comercializarea produselor către clienți din întreaga țară. Astfel, pe lângă faptul că o proporție semnificativă din clienții fermelor după implementarea proiectelor sunt din comunitatea locală a satului/comunei în care fermele își desfășoară activitatea, în relativ egală măsură clienții fermelor sunt din întreaga țară sau, într-o proporție mai redusă din comunele/orașele învecinate. **Aceste aspecte evidențiază** faptul că sprijinul acordat prin GAL a contribuit nu doar la **consolidarea pieței locale**, ci și la **extinderea ariei de comercializare** a produselor agricole. Beneficiarii au reușit să-și diversifice canalele de vânzare și să acceseze piețe mai largi, ceea ce denotă o **creștere a competitivității** și o **capacitate sporită de adaptare la cerințele consumatorilor** din afara zonei de implementare. În același timp, păstrarea unei baze consistente de clienți din comunitatea locală asigură **sustenabilitatea economică** și **legătura directă cu piața de proximitate și reinvestirea beneficiilor în cadrul comunității imediate**, aspect esențial pentru dezvoltarea rurală durabilă.

Astfel, proiectele implementate au stimulat atât **dezvoltarea pieței locale**, cât și **deschiderea către noi oportunități comerciale la nivel național**, oferind fermierilor șansa de a-și diversifica veniturile și de a-și consolida poziția în lanțurile de valoare.

3. Cum s-a reflectat sprijinul GAL în performanța economică (cifra de afaceri, profit, locuri de muncă)?

În cadrul prezenței analize nu au fost luate în considerare PFA-uri din cauza lipsei de acces public la informațiile economice ale acestora.

Analiza datelor financiare și de monitorizare pentru cele trei ferme sprijinite, organizate ca SRL-uri, nu evidențiază o tendință clară de creștere sau scădere a cifrei de afaceri, aceasta oscilând prin alternanța dintre perioade de creștere și perioade de scădere. Situația este puțin diferită în cazul profitului, la nivelul căruia se observă că după vârful atins în 2021 (de aproximativ 415 mii. lei) profitul scade treptat până în 2024, ajungând la aproximativ 70 mii lei.

La nivel agregat, cifra de afaceri totală a cunoscut fluctuații semnificative: de la 1.200.999,00 euro în 2019 la un minim de 1.051.662 euro în 2022 și un maxim de 1.665.677,00 euro în 2023, pentru ca ulterior să scadă în 2024 la 1.183.710,00 euro – un nivel apropiat celui din 2019. Evoluția arată astfel că, în pofida unor ani de vârf, rezultatele nu au putut fi consolidate într-o direcție constant ascendentă.

În ceea ce privește profitul agregat a urmat aceeași tendință volatilă, cu valori extrem de diferite de la un an la altul. Dacă în 2019 se înregistrează 304.405,00 euro, în 2020 profitul a scăzut semnificativ la 107.100,00 euro, pentru ca în 2021 să atingă nivelul maxim al perioadei analizate, de 415.523,00 euro. Ulterior, însă, trendul a fost descendent până în 2024. Această scădere constantă din ultimii ani ridică semne de întrebare cu privire la sustenabilitatea rezultatelor economice obținute.

La nivel individual, se remarcă faptul că **AGROFARM PACURAR SRL** a avut cele mai bune performanțe, atât ca cifră de afaceri, cât și ca profit, dar și cele mai mari oscilații. Per ansamblu, din perspectiva finanțării primite de la GAL, **AGROFARM PACURAR SRL este singura firmă în cadrul căreia se observă un impact direct asupra performanței economice a firmei, întrucât pe de o parte a crescut cifra de afaceri la momentul finalizării proiectului după finalizarea acestuia comparativ cu anul dinaintea finanțării (2019), iar pe de o altă parte, în anul finalizării proiectului (2021) firma a înregistrat cel mai mare profit din perioada de analiză.** Firma a înregistrat în 2021 (anul care coincide cu finalizarea proiectului) o cifră de afaceri de aproape 1 milion de euro și un profit de 385.729,00 euro, dar ulterior valorile s-au redus considerabil, ajungând la doar 23.692,00 euro profit în 2024. **EUROAGROMAT SRL** prezintă o situație relativ stabilă, dar la un nivel mai scăzut, cu o cifră de afaceri variind între 357.414 și 601.088 euro și un profit modest, care rareori depășește 45.000 euro după 2019. În plus, **EUROAGROMAT SRL nu a înregistrat vreo creștere în anul încheierii finanțării sau ulterior finanțării comparativ cu valoarea din primul an de finanțare (2019).**

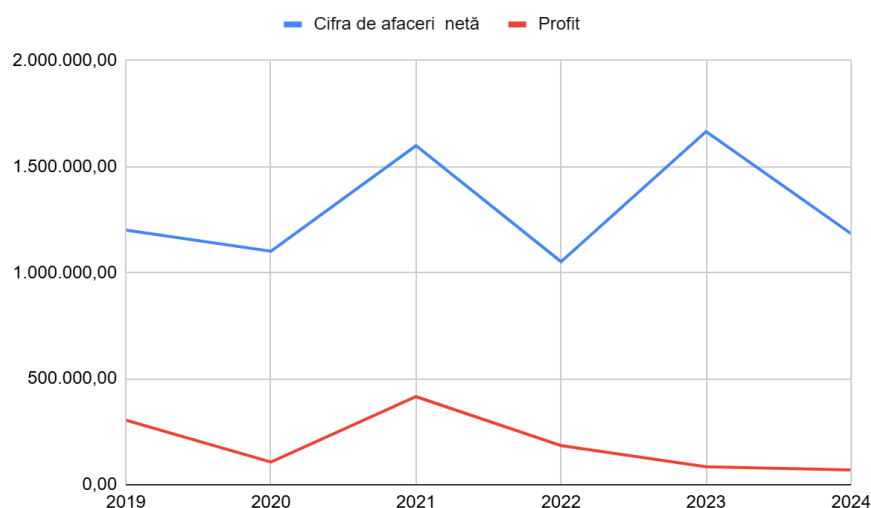
SC AGROMYR BECAN SRL are o contribuție redusă la rezultatele totale, înregistrând cifre de afaceri de doar câteva zeci de mii de euro și profituri scăzute, care au culminat cu un rezultat nul în anul 2024. Situația este cu atât mai relevantă cu cât firma a raportat primele valori financiare abia în 2023, anul începerii proiectului, însă evoluția sa nu indică un impact direct al finanțării GAL asupra performanței economice.

În concluzie, ansamblul datelor indică o evoluție financiară caracterizată prin volatilitate și lipsă de stabilitate pe termen lung. Deși există ani de vârf, în special 2021 și 2023, aceștia nu au reușit să genereze o bază solidă pentru o creștere constantă. Rezultatele arată că fermele sprijinite au avut mai degrabă o evoluție conjuncturală, puternic influențată de contextul individual al fiecărei întreprinderi, în special de performanța AGROFARM PACURAR SRL, fără ca beneficiile să se traducă într-o consolidare durabilă la nivel de teritoriu.

Graficul privind evoluția cifrei de afaceri și a profitului evidențiază o diferență semnificativă între dinamica veniturilor și cea a rezultatelor financiare. Cifra de afaceri prezintă o linie oscilantă, marcată de vârfuri importante în 2021 și 2023, dar și de scăderi bruște în anii intermediari. În schimb, profitul urmează un traseu distinct, cu o creștere notabilă în 2021, urmată de o tendință descendentă constantă, care nu se corelează cu evoluția veniturilor.

Această discrepanță devine deosebit de vizibilă în anul 2023, când cifra de afaceri înregistrează cel mai înalt nivel al perioadei analizate, în timp ce profitul se menține la un nivel redus și continuă să scadă. Situația subliniază faptul că, deși multe firme reușesc să genereze și să atragă venituri considerabile, acestea nu se traduc întotdeauna în profit sustenabil. Astfel, performanța economică se dovedește a fi fragilă, sugerând dificultăți în controlul costurilor, eficientizarea proceselor sau valorificarea resurselor într-un mod care să asigure rentabilitatea pe termen lung.

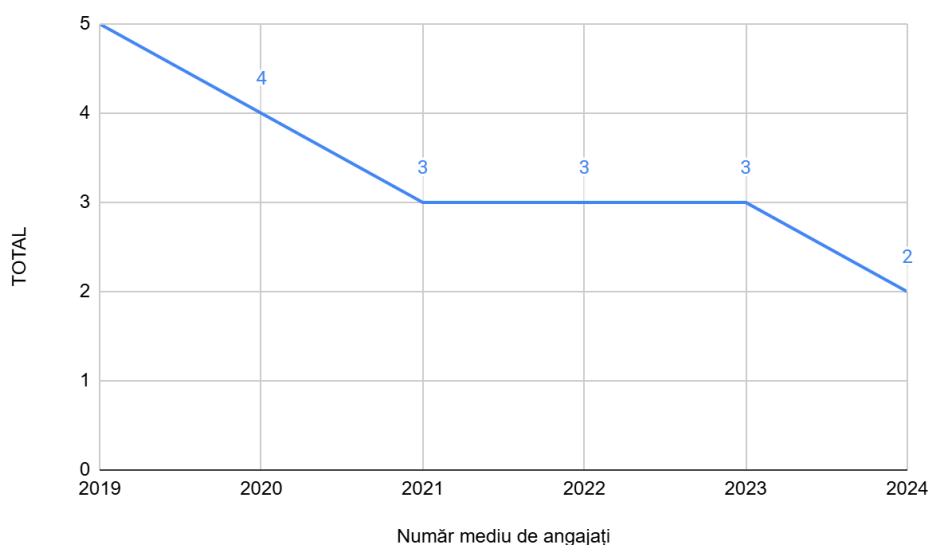
Grafică 2. Evoluția cifrei de afaceri și a profitului total

Sursă: date GAL

La nivel social, datele prezentate în grafic arată că sprijinul oferit de GAL nu a generat o creștere a numărului mediu de angajați în ferme, ci, dimpotrivă, s-a înregistrat o scădere. Această tendință se poate explica prin faptul că, odată cu finanțarea primită, fermele au achiziționat echipamente și utilaje care au preluat o parte din activitățile manuale, reducând astfel necesarul de forță de muncă fizică prin automatizare. Scăderea este evidentă mai ales prin raportare la firma **EUROAGROMAT SRL**, în cazul căreia numărul angajaților a înregistrat o scădere constantă, de la 4 salariați în primul an de finanțare (2019), la 3 angajați în 2020 (anul finalizării finanțării), continuând apoi trendul descendent până la un singur angajat în anul 2024.

Grafică 3. Evoluția numărului mediu de angajați total

Sursă: date GAL

Graficul privind evoluția numărului mediu de angajați confirmă că impactul programului nu se reflectă în situația locurilor de muncă. Scăderea constantă de la 5 angajați în primul an de analiză (2019) la 2 angajați în 2024 arată mai degrabă un efect indirect al finanțării, rezultat odată cu achiziționarea de utilaje, și anume trecerea de la munca fizică la automatizare.

4. Care este gradul de implicare al tinerilor și femeilor în activitățile sprijinite?

Potrivit chestionarului (întrebările G.2, G.3), sprijinul acordat prin SDL nu a condus la o implicare semnificativă a femeilor și tinerilor în inițiativele economice finanțate, impactul fiind punctual și limitat la un număr restrâns de ferme. Atât în cazul tinerilor sub 35 de ani, cât și al femeilor, doar câteva ferme îi au în rol de administratori sau asociați unici, iar prezența lor în acționariat, echipele de management sau structurile de execuție este chiar mai redusă. În majoritatea cazurilor, fermele sprijinite nu integrează activ tineri sau femei în activitatea curentă. Această situație evidențiază o limitare a sprijinului financiar, care a contribuit doar marginal la integrarea tinerilor pe piața muncii și la procesul de reînnoire generațională, precum și la promovarea participării femeilor în sectorul agricol.

5. În ce măsură au fost create și consolidate cooperative și parteneriate locale?

Prin măsurile M1/2A – *Investiții în dezvoltarea și modernizarea exploatațiilor agricole* și M3/2A – *Sprijin pentru formele asociative legal constituite*, GAL a contribuit la întărirea capacității organizațiilor cooperative din teritoriu. Relevant este faptul că una dintre cooperative a beneficiat de o finanțare cumulată, accesând sprijin prin ambele măsuri, ceea ce i-a permis să-și diversifice intervențiile și să-și consolideze poziția. În total, trei proiecte au fost contractate, implementate de doi beneficiari din categoria cooperativelor agricole, ceea ce indică un început

promițător, dar încă modest, de dezvoltare a mediului asociativ.

Datele din chestionar (G.4) arată că parteneriatele dezvoltate de beneficiari au avut, în majoritatea cazurilor, un caracter punctual și bazat pe tranziții de tipul desfacerii produselor pe plan local. Colaborările raportate se referă, în principal, la vânzarea de produse și servicii către instituții, companii sau organizații locale, iar într-o măsură mai redusă la achiziții de materii prime de la alte firme locale, la dezvoltarea de produse sau servicii comune ori la campanii de promovare colective. Aceste inițiative au meritul de a menține resursele financiare în interiorul comunității și de a crea premise pentru colaborări mai complexe. Astfel, sprijinul prin SDL a contribuit nu doar la susținerea fermelor și cooperativelor, ci și la conturarea unui cadru incipient pentru inovare și competitivitate locală. Există deja semnale că rețelele pot evolua către parteneriate cu valoare adăugată mai mare – dezvoltarea unor produse în comun, inițiative de marketing colectiv sau chiar integrarea în lanțuri de valoare. Această tranziție de la colaborări tranzacționale la forme de cooperare strategică reprezintă fundamentul pentru construirea unor ecosisteme economice locale mai durabile și mai rezilient.

Tema de evaluare 2

Obiectiv 2 prevăzut în Strategia de Dezvoltare Locală: Susținerea dezvoltării comunităților rurale

2.1. Coerența intervențiilor cu obiectivele de dezvoltarea a comunităților rurale

- 1. Cum au contribuit investițiile publice la îmbunătățirea accesului servicii sociale și medicale și la îmbunătățirea gospodăririi comunale?**

Tabel 5. Distribuția proiectelor în sectorul public

Proiecte implementate de primarii	Nr. proiecte	Valoare	Populație 2011	Populație 2021	În implementare
Budești	2	84.599,85	1.856	1.780	0
Miceștii de Câmpie	2	83.197,00	1.086	915	0
Milaș	2	77.293,39	1.286	1.190	0
Sânmihaiu de Câmpie	2	83.197,00	1.459	1.167	0
Silivașu de Câmpie	2	84.620,00	1.011	841	0
Teaca	5	262.049,56	5.329	4.991	1
Galații Bistriței	2	78.398,80	2.201	2.257	0
Total	17	753.355,60	14.228	13.141	1

Sursă: INS; date GAL

În sectorul public, SDL a finanțat 17 proiecte, distribuite relativ uniform între cele șapte comune din teritoriul GAL Progres Transilvan. Majoritatea investițiilor – 15 proiecte – au vizat

achiziția de echipamente și utilaje destinate îmbunătățirii gospodăririi comunale, răspunzând unor nevoi imediate legate de buna administrare a localităților.

Pe lângă aceste dotări de bază, o parte dintre proiecte au vizat domeniul social, medical și recreativ. Prin măsura M5/6B, respectiv M4/6B a existat proiecte care au vizat îmbunătățirea accesului la servicii sociale și medicale. Unul dintre exemple se referă la Unitatea Medical-Socială realizată în comuna Teaca. Datele din chestionar aferente secțiunii „social” denotă importanța proiectului pentru comunitate, întrucât pe de o parte proiectul a facilitat accesul beneficiarilor la servicii care înainte nu existau, iar pe de o altă parte a determinat posibilitatea de socializare și de participare la viața comunității în rândul beneficiarilor. De altfel, răspunsurile din chestionar (A.5.) sugerează faptul că în cazul comunelor care au avut proiecte sociale/medicale, implementarea proiectelor a determinat reducerea deplasării în alte localități, crescând accesul locuitorilor la servicii.

Per ansamblu, investițiile publice finanțate prin SDL au adus o dublă valoare adăugată: pe de o parte, au consolidat capacitatea administrațiilor locale de a gestiona eficient resursele și gospodărirea comunală prin dotările achiziționate, iar pe de altă parte, au îmbunătățit accesul locuitorilor la servicii sociale și medicale de proximitate. Această combinație de investiții funcționale și sociale a contribuit la creșterea coeziunii comunitare și la ridicarea nivelului de trai în teritoriu.

2. În ce măsură dotările și infrastructura create prin proiecte sunt utilizate și contribuie la îmbunătățirea serviciilor locale?

Răspunsul la această întrebare de evaluare se reflectă în mod direct în percepțiile beneficiarilor, surprinse prin chestionarul aplicat. Primăriile confirmă că utilizează în mod constant infrastructura și dotările achiziționate prin proiectele finanțate, ceea ce demonstrează integrarea lor în activitatea curentă a administrațiilor locale. Acest fapt arată că investițiile nu au avut doar un rol punctual, ci s-au transformat în resurse funcționale, cu valoare adăugată pe termen lung pentru comunități. Totuși, un aspect problematic evidențiat îl reprezintă nivelul redus de cooperare interinstituțională în privința utilizării comune a echipamentelor și infrastructurilor achiziționate. Doar câteva administrații publice locale au folosit, fie ocazional, fie frecvent, dotările împreună cu alte primării sau instituții locale, ceea ce indică o abordare fragmentată a colaborării. În acest context, nivelul redus de cooperare interinstituțională în privința utilizării comune a echipamentelor și infrastructurilor achiziționate reflectă o problemă structurală a administrației publice locale. Deși există exemple punctuale de colaborare între primării sau instituții locale, acestea sunt izolate și nesistematice, ceea ce denotă o abordare fragmentată și lipsită de coerență. Consecințele sunt vizibile în subutilizarea resurselor, dublarea achizițiilor și risipa de fonduri publice, în timp ce oportunitățile de eficientizare și de creștere a calității serviciilor rămân nevalorificate. Situația are la bază lipsa unor reglementări clare, dificultățile de asumare a responsabilității privind întreținerea dotărilor comune și persistența unei mentalități instituționale centrate pe autonomie, în detrimentul parteneriatului. În aceste condiții, se impune dezvoltarea unor mecanisme de colaborare formalizată, precum protocoale interinstituționale, platforme de coordonare la nivel județean sau regional și stimulente financiare pentru unitățile administrative care adoptă bune practici de partajare a resurselor. Astfel, problema evidențiată

nu este doar una punctuală, ci relevă nevoia unor politici publice orientate spre cooperare și eficiență.

3. În ce măsură investițiile au redus disparitățile intra-teritoriale?

În cadrul celor șapte comune din teritoriul GAL a exista o distribuție relativ echilibrată a proiectelor și a fondurilor, excepție făcând comuna Teaca care a beneficiat de mai multe proiecte în comparație cu restul comunelor din teritoriu. Astfel, în timp ce în Teaca au fost cinci proiecte, restul comunelor au beneficiat de două proiecte/comună. Din punct de vedere al alocărilor, valorile sunt relativ apropiate pentru comunele Budești, Miceștii de Câmpie, Sânmihaiu de Câmpie și Silivașu de Câmpie (aproximativ 83.000–84.000 euro), precum și pentru comunele Milaș și Galații Bistriței (77.000–78.000 euro). La extremități, comuna Teaca se distinge prin suma cea mai mare atrasă – 262.049,56 euro, în timp ce comuna Milaș a obținut cea mai mică valoare, respectiv 77.293,39 euro.

Analiza raportată la populația comunelor în anul 2021 oferă o imagine mai nuanțată asupra impactului fondurilor. Cea mai mare valoare pe cap de locuitor se înregistrează în Silivașu de Câmpie, unde proiectele finanțate echivalează cu 100,62 euro/locuitor. La polul opus, Galații Bistriței prezintă cea mai mică valoare, de doar 34,74 euro/locuitor. Un aspect de interes este că, deși Silivașu de Câmpie a beneficiat de doar două proiecte, dimensiunea redusă a populației a determinat un nivel de finanțare per capita mai ridicat decât în celelalte comune.

Tabel 6. Valoarea pe cap de locuitor a proiectelor APL

Comună	Valoare (euro)	Populație 2021	Valoare/cap locuitor
Budești	84.599,85	1.780	47,53
Miceștii de Câmpie	83.197,00	915	90,93
Milaș	77.293,39	1.190	64,95
Sânmihaiu de Câmpie	83.197,00	1.167	71,29
Silivașu de Câmpie	84.620,00	841	100,62
Teaca	262.049,56	4.991	52,50
Galații Bistriței	78.398,80	2.257	34,74

Sursă: date GAL

Situația proiectelor finanțate prin SDL, fără a diferenția între tipurile de beneficiari (administrații publice, sector privat sau cooperative agricole), arată că în teritoriul GAL Progres Transilvan au fost contractate în total 27 de proiecte, însumând 1.540.374,90 euro. La nivel general, în implementare la momentul evaluării strategiei se mai află 2 proiecte.

Distribuția proiectelor la nivel teritorial evidențiază o concentrare mai mare în comuna Teaca, care a atras șapte proiecte, urmată de comuna Galații Bistriței, cu cinci inițiative, și de comuna Sânmihaiu de Câmpie, cu patru proiecte. La polul opus, comuna Silivașu de Câmpie se remarcă prin cel mai mic număr de inițiative finanțate, respectiv două proiecte.

Tabel 7. Situația proiectelor finanțate, indiferent de tipul solicitanților

Proiecte totale implementate în fiecare comuna	Nr. proiecte	Valoare	Populație 2011	Populație 2021	În implementare
Budești	3	124.599,85	1.856	1.780	0
Miceștii de Câmpie	3	183.197,00	1.086	915	0
Milaș	3	158.586,39	1.286	1.190	0
Sinmihaiu de Câmpie	4	264.046,90	1.459	1.167	0
Silivașu de Câmpie	2	84.620,00	1.011	841	0
Teaca	7	540.259,96	5.329	4.991	1
Galații Bistriței	5	185.064,80	2.201	2.257	1
Total	27	1.540.374,90	14.228	13.141	2

Sursă: INS; date GAL

Tema de evaluare 3

Valoarea adăugată generată de LEADER

3.1. Îmbunătățirea capitalului social și uman

1. Cum a contribuit GAL Progres Transilvan la creșterea încrederii și colaborării între actorii locali?

Cele 27 de proiecte contractate pe parcursul implementării SDL au evidențiat diversitatea beneficiarilor - autorități publice locale, fermieri/firme agricole (sectorul agricol) și cooperativele agricole. Astfel structura parteneriatului format, din perspectiva beneficiarilor, cuprinde 16 membrii, împărțiți după cum urmează: 7 publici, 7 privați și 2 cooperative, aspect ce evidențiază un echilibru din perspectiva sectorului privat sau public. Beneficiarii au raportat în principal colaborări de tip desfacere locală și într-o măsură mai redusă aprovizionare locală sau legături de colaborare pentru promovare comună sau dezvoltarea de produse sau servicii comune. Deși încă restrânse, aceste colaborări sugerează potențialul formării unor parteneriate mai puternice la nivel local. Metoda LEADER rămâne un instrument eficient de sprijin, dar transformarea relațiilor tranzacționale în parteneriate operaționale solide constituie o oportunitate de dezvoltare în perspectivă.

2. În ce măsură activitățile SDL au generat noi competențe și abilități?

Pe lângă sprijinul financiar acordat, procesul de finanțare a contribuit și la dezvoltarea unor competențe esențiale în rândul beneficiarilor. În cazul solicitanților din sectorul privat agricol, aceștia au beneficiat de dezvoltarea/dobândirea unor abilități tehnice, competențe de management de proiect și competențe logistice, asociate utilizării a dotărilor achiziționate, aspecte care se aplică și în cazul cooperativelor agricole sprijinite. După cum a rezultat din

evaluare, un efect direct al implementării proiectelor a fost achiziționarea de echipamente și utilaje necesare modernizării și eficientizării fermelor. Automatizarea proceselor de lucru a generat, astfel, premise favorabile pentru dezvoltarea competențelor logistice ale beneficiarilor, contribuind nu doar la creșterea capacității de producție, ci și la profesionalizarea în cadrul exploatațiilor agricole. În sectorul public, având în vedere că majoritatea proiectelor au vizat achiziția de dotări și utilaje necesare bunei gospodării comunale, implementarea acestora a condus la dezvoltarea unor abilități și competențe în domeniul planificării și gestionării achizițiilor publice. Astfel, proiectele finanțate nu au generat doar rezultate tangibile în ceea ce privește infrastructura și utilajele disponibile, ci au contribuit și la consolidarea capacității administrative a autorităților locale, prin acumularea de experiență practică în gestionarea resurselor și implementarea proiectelor de investiții.

3. Cum s-au consolidat rețelele formale și informale prin proiectele implementate?

Atât în sectorul public, cât și în rândul actorilor non-publici au fost identificate parteneriate și relații de proximitate, însă acestea se manifestă cu intensități diferite. În cazul administrațiilor publice, doar 37,6% dintre beneficiari raportează relații de partajare a echipamentelor și dotărilor achiziționate prin proiecte, ceea ce sugerează un nivel redus de cooperare interinstituțională și o utilizare fragmentată a resurselor. În sectorul privat, parteneriatele se concentrează preponderent pe desfacerea locală a produselor și serviciilor, în timp ce colaborările privind aprovizionarea cu materii prime, furnizarea în comun a unor produse sau servicii și derularea de campanii de promovare colective rămân mult mai puțin frecvente. Un aspect îngrijorător relevat de evaluare este faptul că 40% dintre beneficiarii privați declară că nu au dezvoltat niciun parteneriat local. Această lipsă de cooperare reduce potențialul de inovare, limitează accesul la piețe diversificate și împiedică valorificarea pe deplin a resurselor locale, slăbind premisele pentru construirea unor lanțuri de valoare integrate și pentru consolidarea coeziunii teritoriale.

4. În ce măsură comunitatea e mai capabilă să se adapteze și să răspundă schimbărilor?

În sectorul privat agricol, cel mai bun exemplu de adaptare și de răspuns la schimbările din mediul economic și social este reprezentat de achiziționarea de echipamente și utilaje moderne, menite să sprijine activitatea fermelor prin automatizare și eficientizarea proceselor de lucru. Această direcție nu doar că răspunde nevoii de creștere a productivității, dar creează și premise pentru profesionalizarea managementului fermei și pentru alinierea la standardele tehnologice actuale. Achiziționarea echipamentelor a redus sarcinile manuale, a optimizat timpul de lucru și a crescut competitivitatea beneficiarilor, permițându-le să facă față mai bine presiunilor de pe piața agricolă. Dintr-o altă perspectivă, proiectele cu caracter social, dar și cele legate de achiziționarea de utilaje cu utilitate comunitară, demonstrează capacitatea finanțărilor de a răspunde direct la nevoile locale. Rezultatele obținute arată că investițiile nu s-au limitat doar la sprijinul economic al beneficiarilor direcți, ci au avut și un efect multiplicator asupra comunității, generând beneficii indirecte prin creșterea calității vieții și prin stimularea unui sentiment de coeziune și responsabilitate colectivă.

Prin urmare, atât în mediul privat agricol, cât și în sfera socială și comunitară, finanțările prin SDL au facilitat procese de adaptare la realitățile actuale, contribuind la consolidarea

rezilienței economice și sociale a teritoriului. Dacă în agricultură accentul s-a pus pe modernizare și competitivitate, la nivel comunitar accentul a fost pe răspunsul la nevoi reale ale comunităților.

3.2. Îmbunătățirea guvernancei locale

1. În ce măsură metoda LEADER a asigurat o participare mai largă și mai reprezentativă a actorilor locali la procesul decizional?

Având în vedere echilibrul relativ dintre actorii instituționali și cei non-publici care au beneficiat de finanțare în cadrul SDL 2014–2020 – respectiv 7 entități publice și 7 non-publice (din care 5 private și 2 cooperative) – se poate aprecia că abordarea LEADER a reușit să stimuleze participarea diversificată a actorilor locali. Faptul că finanțarea a fost accesată nu doar de administrații publice, ci și de sectorul privat și de forme asociative constituite la nivel teritorial confirmă deschiderea și caracterul incluziv al mecanismului de implementare. Pe de altă parte, cele cinci modificări intervenite pe parcursul derulării strategiei reflectă o capacitate de adaptare a GAL-ului la cerințele și realitățile din teren. Revizuirea procedurilor interne s-a realizat atât pentru a răspunde exigențelor formale generate de alocările suplimentare de fonduri, cât și pentru a ajusta distribuția resurselor în funcție de nivelul cererii pe diferite măsuri. Realocările financiare au ținut cont de gradul de interes manifestat de potențialii beneficiari, ceea ce a permis o mai bună utilizare a fondurilor disponibile și o orientare a sprijinului către domeniile cu cea mai mare relevanță locală.

Astfel, ajustările și realocările financiare realizate pe parcursul implementării SDL demonstrează capacitatea GAL de a răspunde cererii reale și de a adapta procedurile interne, ceea ce a consolidat caracterul participativ al procesului decizional.

2. Care este capacitatea GAL Progres Transilvan de a gestiona fonduri publice și private într-un mod transparent și eficient?

Un exemplu concret al capacității GAL-ului de a gestiona eficient fondurile este reprezentat, într-o primă etapă, de realocările financiare operate între diferite măsuri, adaptate la nivelul cererii și la nevoile reale identificate. La un nivel mai amplu, creșterea alocării financiare totale – de la 1.407.398,00 euro la 1.779.484,04 euro – confirmă faptul că GAL-ul a demonstrat nu doar flexibilitate, ci și o capacitate funcțională solidă de administrare a resurselor disponibile.

Perspectiva beneficiarilor surprinde importanța GAL-ului în implementarea proiectelor. Astfel, cel puțin următoarele aspecte rezultate din răspunsurile la chestionar merită menționate:

1. Toți beneficiarii (100%) apreciază că sprijinul acordat de GAL a reprezentat un factor determinant pentru succesul implementării proiectelor. În același timp, 84,2% dintre respondenți au subliniat importanța experienței proprii, iar același procent a evidențiat rolul resurselor financiare complementare, precum cofinanțarea. Aceste rezultate arată că, deși competențele beneficiarilor și capacitatea lor de a gestiona fondurile rămân

elemente esențiale, suportul oferit de GAL continuă să fie perceput ca un sprijin relevant și indispensabil pentru buna derulare a proiectelor.

2. Beneficiarii au remarcat ca principale provocări următoarele: procedurile birocratice complexe (21,1%), întârzieri în implementare (15,8%) sau dificultăți în atragerea forței de muncă (15,8%). Totuși, un aspect important se referă la faptul că o parte semnificativă din beneficiari (12 respondenți din cele 19 răspunsuri) au raportat lipsa provocărilor.
3. Printre elementele specifice ale programului LEADER care au adus valoare adăugată proiectului se numără: posibilitatea de a accesa finanțarea la nivel local, prin GAL (94,7% dintre beneficiari), precum și flexibilitatea și adaptarea măsurilor la nevoile comunității (73,7%) sau transparența și corectitudinea procesului de selecție (73,7%)

Beneficiarii au evidențiat două principale recomandări pentru viitoare finanțări, și anume: creșterea sumei maxime per proiect (89,5%) și simplificarea procedurilor birocratice (84,2%).

3.3. Rezultate îmbunătățite ale proiectelor

1. Cum a contribuit abordarea LEADER la obținerea unor rezultate mai bune comparativ cu alte programe clasice de finanțare?

Beneficiarii consideră că abordarea LEADER a generat rezultate superioare în comparație cu programele clasice de finanțare. Această percepție este susținută de faptul că, în unele cazuri, beneficiarii nu au analizat alte opțiuni de finanțare, iar atunci când le-au luat în considerare au identificat dificultăți care ar fi îngreunat procesul de finanțare și implementare. În plus, 21,1% dintre respondenți au menționat că, pentru tipul lor de inițiative, nu existau programe similare de finanțare disponibile. Dintr-o altă perspectivă, 52,6% din respondenți consideră că nu ar fi reușit să realizeze investiția fără sprijinul financiar primit de la GAL, în timp ce 31,6% consideră că ar fi implementat investiția, dar cu întârzieri, iar 10,5% cu dotări mai reduse.

Abordarea LEADER s-a dovedit esențială pentru obținerea unor rezultate superioare față de programele clasice de finanțare, prin accesibilitatea și flexibilitatea oferită beneficiarilor, dar și prin faptul că a răspuns unor nevoi pentru care nu existau alternative similare. Sprijinul GAL a avut un rol decisiv în implementarea investițiilor, multe dintre acestea neputând fi realizate fără finanțare sau fiind posibile doar cu întârzieri și la o scară mai redusă.

2. În ce măsură proiectele finanțate prin SDL sunt sustenabile după finalizarea sprijinului?

Răspunsurile aferente chestionarului relevă faptul că niciun beneficiar nu a considerat că asigurarea sustenabilității din finalizarea proiectului reprezintă o promovare. Din această perspectivă, se poate considera că efectele produse de implementarea proiectelor o să se fie sustenabile. La nivelul fermelor sprijinite, cifra de afaceri arată menținerea sustenabilității după finalizarea sprijinului. Cazul cel mai evident este reflectat de AGROFARM PACURAR SRL, în cazul căreia evoluția cifrei de afaceri confirmă menținerea sustenabilității în anii ulteriori finanțării primite de la GAL. Un aspect asemănător este observat și în cazul firmei EUROAGROMAT SRL.

3. Care este efectul de levier al finanțărilor GAL (resurse private atrase, colaborări externe, extinderea proiectelor)?

Potrivit datelor din chestionar, 84,2% dintre beneficiari consideră că disponibilitatea resurselor financiare complementare, precum cofinanțarea, a reprezentat un factor de succes în implementarea proiectelor. Acest rezultat arată că proiectele finanțate au beneficiat și de resurse private atrase, ceea ce evidențiază capacitatea SDL de a încuraja beneficiarii să investească fonduri proprii sau să mobilizeze alte resurse private în sprijinul unor inițiative cu impact pentru dezvoltarea teritoriului. În mod particular, toate proiecte finanțate în cadrul măsurii M1/2A ȘI M3/2A au necesitat cofinanțare, aspect ce denotă mobilizarea resurselor private și interesul crescut al beneficiarilor de a realiza proiecte în comunitate.

Din perspectiva colaborărilor între actori, doar 2 primării 7 respondente raportează relații de partajare a echipamentelor/dotărilor achiziționate prin proiect cu alte administrații publice locale sau instituții locale. La nivelul actorilor non-publici, dintre cele 10 ferme beneficiare și cooperativele sprijinite care au răspuns la chestionar 3 raportează colaborare pe partea de vânzarea a produselor sau serviciilor către firme, instituții sau organizații locale. Restul tipului de colaborări (promovare comună, dezvoltare comună de produse/servicii sau aprovizionarea cu materie primă) sunt mai reduse.

Finanțarea oferită a generat un impact pozitiv, chiar dacă limitat în ceea ce privește participarea capitalului uman din teritoriu la activitățile sprijinite. În cadrul fermelor și cooperativelor sprijinite, din cei 10 respondenți, 2 au un tânăr în calitate de administrator sau asociat unic, în timp ce alții au tineri fie în acționariatul firmei (1 caz), fie la nivel de execuție (1 caz). Situația este asemănătoare și la nivelul implicării femeilor: 2 beneficiari au femei ca administrator sau asociat unic, iar alții au femei fie în acționariatul firmei, fie în echipa de management.

Aceste aspecte arată că finanțarea nu s-a limitat doar la consolidarea capacității economice a fermelor și cooperativelor, ci a stimulat și o mai bună reprezentare a grupurilor considerate vulnerabile pe piața muncii, precum tinerii și femeile. Chiar dacă ponderea acestora este încă redusă, implicarea lor în poziții de conducere, decizie sau execuție confirmă tendința de diversificare a capitalului uman și reprezintă o premisă pentru creșterea echității sociale în mediul rural și reînnoirii generaționale.

7. Factorii de succes și eșec în implementarea SDL

Analiza implementării SDL 2014–2020 (cu prelungirile de tranziție până în 2025) pentru GAL Progres Transilvan arată o performanță solidă pe componentele „execuție financiară” și „utilitate imediată în teritoriu”, dar și limite structurale, mai ales pe diversificare economică, cooperare și incluziune. În continuare detaliem factorii care au generat rezultate și pe cei care au frânat impactul, folosind datele din capitolele 3–6.

7.1. Factorii de succes

Unul dintre cele mai mari avantaje a fost **flexibilitatea**. GAL-ul a reușit să facă mai multe modificări ale strategiei și să redirecționeze bani acolo unde era mai mare nevoie. Odată cu fondurile de tranziție și cele suplimentare venite ca răspuns la pandemie, s-a reușit nu doar să se păstreze continuitatea, dar și să se dea mai multă putere comunităților să-și ducă proiectele la capăt.

Un alt punct forte a fost faptul că **proiectele au răspuns unor nevoi foarte concrete**. Fie că vorbim despre utilaje pentru primării, dotări pentru fermieri sau servicii medicale și sociale, investițiile chiar au fost folosite și au îmbunătățit viața de zi cu zi a oamenilor. Exemple precum Unitatea medico-socială din Teaca arată cum, prin GAL, oamenii au putut avea acces la servicii chiar în comunitatea lor, fără să mai depindă de deplasări.

Beneficiarii au simțit clar **rolul GAL-ului ca intermediar apropiat și accesibil**. Pentru mulți dintre ei, sprijinul primit a fost decisiv pentru a porni sau a finaliza proiecte. Faptul că GAL-ul a fost aproape, a explicat clar regulile și a oferit suport a redus barierele birocratice și a făcut finanțările mai prietenoase, mai ales pentru cei care altfel nu ar fi avut curajul să aplice.

Și în agricultură s-au văzut rezultate vizibile. Dotările și echipamentele au dus la muncă mai eficientă, pierderi mai mici și, în unele cazuri, la deschiderea de piețe noi, inclusiv la nivel național. Sprijinul pentru tinerii fermieri a contat, pentru că a creat șansa unei noi generații să se implice în agricultură, chiar dacă numărul lor e încă mic.

7.2. Factorii de eșec (limitări)

Totuși, nu toate aspectele au mers la fel de bine. Un prim punct slab este că **strategia s-a concentrat foarte mult pe agricultură și pe investițiile de bază în sectorul public**. Alte domenii, cum ar fi serviciile, turismul, economia creativă sau inițiativele non-agro, au rămas destul de puțin explorate. Asta înseamnă că efectele în economie nu s-au răspândit atât de mult pe cât ar fi putut.

Un alt punct critic este **implicarea scăzută a tinerilor și a femeilor**. Deși au existat câteva proiecte și inițiative punctuale, în general prezența lor în proiecte, dar și în luarea deciziilor, a fost limitată. Fără sprijin dedicat pentru aceste grupuri, e greu ca situația să se schimbe de la sine.

Și **cooperarea între instituții sau între beneficiari** a rămas mai degrabă o excepție. Sunt cazuri izolate unde dotările sunt împărțite între comune sau fermieri, dar de cele mai multe ori resursele sunt folosite individual, ceea ce duce la risipă și dublare de achiziții.

În sectorul privat agricol, cifrele arată o realitate mai complicată: unele firme au avut ani foarte buni, dar apoi au scăzut brusc. **Veniturile și profiturile sunt volatile**, iar modernizarea nu garantează automat stabilitate sau locuri de muncă. Dimpotrivă, multe ferme au redus numărul de angajați datorită automatizării.

În plus, mulți beneficiari au semnalat **birocrăția și întârzierile**. Chiar dacă selecția proiectelor a fost percepută ca transparentă, procesul a rămas greoi și consumator de timp, în special pentru actorii mai mici.

Nu în ultimul rând, a fost dificil de **demonstrat clar „valoarea adăugată” a metodei LEADER**. E clar că oamenii s-au mobilizat și au participat, dar fără instrumente speciale care să măsoare capitalul social sau rețelele create, aceste rezultate rămân greu de arătat în cifre.

8. Concluzii și recomandări

Privind înapoi, putem spune că SDL-ul a fost **bine adaptat la realitatea locală**: a finanțat proiecte utile și a răspuns nevoilor concrete ale oamenilor. Execuția financiară a fost foarte bună, iar multe dintre obiective au fost atinse sau chiar depășite.

Impactul economic există, dar nu e uniform: unele ferme au crescut, altele au rămas fragile. Modernizarea a adus eficiență, dar nu întotdeauna și stabilitate sau mai multe locuri de muncă. Pe partea socială, accesul la servicii a fost îmbunătățit vizibil.

Metoda LEADER și-a dovedit valoarea prin proces – prin participare, apropiere și adaptabilitate –, dar aceste rezultate „intangibile” sunt mai greu de cuantificat. În ceea ce privește incluziunea, participarea tinerilor și a femeilor rămâne sub așteptări.

Recomandări pentru perioada următoare

1. **Încurajarea cooperării între comune și instituții.** E nevoie de protocoale clare prin care dotările să fie folosite în comun, pentru a evita dublările și risipa.
2. **Sprijin dedicat pentru tineri și femei.** Pot fi introduse linii speciale sau bonusuri de punctaj pentru proiectele lor, plus servicii de mentorat și consultanță, pentru a le ușura accesul.
3. **Mai mult sprijin pentru piață și vânzări.** Fermierii și micii producători au nevoie de ajutor pentru marketing, etichetare, ambalare sau participare la târguri.
4. **Simplificarea și sprijin în proceduri.** Ghiduri practice, ședințe tehnice regulate și modele de contracte sau grafice de implementare pot reduce întârzierile și confuzia.
5. **Diversificare economică.** Strategia următoare ar trebui să deschidă mai mult ușa pentru inițiative non-agricole: servicii locale, turism, meșteșuguri, economie circulară sau creativă. Acestea pot completa investițiile în agricultură și pot aduce locuri de muncă variate.